

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 แนวทางการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกวันพะเยากับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างแบบเจาะลึก ร่วมกับการสนทนากลุ่มสนใจ เพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลช่วยให้การสรุปผลมีความสมบูรณ์ ครอบคลุมปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกวันพะเยา

3.2 แหล่งข้อมูลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำแนกข้อมูลเป็น 2 ประเภทคือ

- (1) ข้อมูลปฐมภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจบริบทในพื้นที่ศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างและการสนทนากลุ่มสนใจ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงจากสนาม
- (2) ข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา วารสาร และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมด้านต่างๆและเกี่ยวกับกวันพะเยา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้าง แบบสัมภาษณ์และนำมาเป็นบรรทัดฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มสนใจ

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ต้องทำการศึกษาไว้จำนวน 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐ 2) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นพ่อค้าหรือประชาชนที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองพะเยา 3) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวกวันพะเยา

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

(1) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เลือกเฉพาะหัวหน้าผู้แทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา

(2) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นพ่อค้าและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยการคำนวณด้วยสูตร ของ Yamane (อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, ม.ป.ป.: 105) ที่ระดับความเชื่อมั่นว่าจะเป็นตัวแปรที่แท้จริงจากกลุ่มที่ระดับ .05

(3) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวกว๊านพะเยา ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3.3.2 วิธีสุ่มตัวอย่าง

(1) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งผู้ศึกษาได้คัดเลือกเอาองค์กรที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนากว๊านพะเยา โดยกำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้แทนหน่วยงานละ 1 คนประกอบด้วย

1. คณะกรรมการบริหารกว๊านพะเยา	1 คน
2. สถานีประมงน้ำจืดกว๊านพะเยา	1 คน
3. สำนักงานประมงจังหวัดพะเยา	1 คน
4. สำนักงานประปาพะเยา-ดอกคำใต้	1 คน
5. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองพะเยา	1 คน
6. เทศบาลเมืองพะเยา	1 คน
7. สำนักงานทางหลวงชนบทจังหวัดพะเยา	1 คน
8. สำนักงานชลประทานจังหวัดพะเยา	1 คน
9. สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองพะเยา	1 คน
10. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา	1 คน
11. แขวงทางหลวงพะเยา	1 คน
12. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพะเยา	1 คน

ข้าราชการที่ต้องการศึกษาในกลุ่มนี้จำนวน 12 คน

(2) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นพ่อค้า หรือประชาชน กลุ่มที่เป็นพ่อค้าและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ประกอบด้วย 2 ตำบล โดยแบ่งออกเป็น 13 ชุมชน มีประชากร 16,607 คน (กองสวัสดิการสังคมเทศบาลเมืองพะเยา, 2547) ประกอบด้วย

ตำบลเวียง ได้แก่

1. ชุมชนวัดศรีจอมเรือง	จำนวน 530 คน
2. ชุมชนวัดลี	จำนวน 946 คน
3. ชุมชนวัดหัวข่วงแก้ว	จำนวน 773 คน
4. ชุมชนวัดราชคฤห์	จำนวน 1,009 คน
5. ชุมชนวัดศรีอุโมงค์คำ	จำนวน 1,380 คน
6. ชุมชนวัดหลวงราชฐาน	จำนวน 1,515 คน
7. ชุมชนวัดไชยอาวาส	จำนวน 1,156 คน
8. ชุมชนวัดบุญยืน	จำนวน 1,404 คน
9. ชุมชนวัดศรีโคมคำ	จำนวน 667 คน

ตำบลแม่ต้า ได้แก่

1. ชุมชนวัดป่าลาน	จำนวน 2,164 คน
2. ชุมชนวัดภูมินทร์	จำนวน 1,444 คน
3. ชุมชนวัดอินทร์ฐาน	จำนวน 1,984 คน
4. ชุมชนวัดเมืองชุม	จำนวน 1,635 คน

ผู้ศึกษาได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายโดยการคำนวณจำนวนประชากรที่ต้องการศึกษาจากกลุ่มที่เป็นพ่อค้าหรือประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา สูตรในการคำนวณ

$$n = \frac{N}{1 + NE^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

E = ขนาดของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$\text{แทนค่า } n = \frac{16,607}{1 + 16,607(0.0025)}$$

$$n = 391 \text{ คน}$$

ดังนั้นจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่ต้องการศึกษาจำนวน 391 คน โดยยอมให้มี

การคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยเลือกตัวอย่างในการศึกษาจำนวนร้อยละ 50 ของชุมชนในแต่ละตำบลได้แก่

ตำบลเวียง มี 9 ชุมชน นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 5 ชุมชน

ตำบลแม่คำ มี 4 ชุมชน นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ชุมชน

การสุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาใช้วิธี Simple random Sampling โดยการจับสลากรายชื่อของชุมชน ผลที่ได้คือ

1. ชุมชนวัดลี
2. ชุมชนวัดหลวงราชสันฐาน
3. ชุมชนวัดไชยอวาส
4. ชุมชนวัดบุญยืน
5. ชุมชนวัดศรีโคมคำ
6. ชุมชนวัดเมืองชุม
7. ชุมชนวัดศรีจอมเรือง

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจากแต่ละชุมชนโดยใช้สูตรของ Yamane (อ้างใน

ปรารภ ตังประเสริฐ, 2545: 22)

$$\text{สูตร } n_h = \frac{n \times N_h}{N}$$

โดย n_h = ขนาดของประชากรตัวอย่าง

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N_h = จำนวนของประชากรแต่ละกลุ่ม

N = จำนวนหน่วยตัวอย่างที่จะสุ่มจากแต่ละขนาดของกลุ่มประชากร

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและขนาดกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นพ่อค้าหรือประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา

ชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	วิธีคำนวณ $n_h = \frac{n \times N_h}{N}$	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (คน)
วัดลี	946	$391 \times 946 / 7853$	47
หลวงราชสันฐาน	1,515	$391 \times 1515 / 7853$	76
ไชยอวาส	1,156	$391 \times 1156 / 7853$	58
บุญยืน	1,404	$391 \times 1404 / 7853$	70
ศรีโคมคำ	667	$391 \times 667 / 7853$	33
เมืองชุม	1,635	$391 \times 1635 / 7853$	81
ศรีจอมเรือง	530	$391 \times 530 / 7853$	26
รวม	7,853	$391 \times 7853 / 7853$	391

(3) กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยว

เนื่องจากยังไม่มีการจัดบันทึกสถิติของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวกว๊านพะเยา ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณไว้จำนวน 150 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่มาเที่ยวบริเวณชายกว๊านพะเยา โดยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

(1) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับสถานภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา ซึ่งแต่ละส่วนจะมีลักษณะของคำถามแบบเจาะลึก ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา

(2) การสนทนากลุ่มสนใจ เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มสนใจแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยได้กำหนดประเด็นหลักไว้คือ แนวทางที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและแสดงความคิดเห็นต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา

(3) สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ การทดสอบความแตกต่าง (chi-square test) เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

3.5 สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการและรวบรวมข้อมูล

บริเวณพื้นที่ชายกว๊านพะเยา ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เฉพาะพื้นที่ปรับปรุงภูมิทัศน์ทางทิศตะวันตกของเทศบาลเมืองพะเยา ระยะทาง 1,500 เมตร สถานที่ราชการที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ และชุมชนกลุ่มตัวอย่าง

3.6 แผนดำเนินการ ขอบเขต และวิธีวิจัย

แผนดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการศึกษาดังนี้

- (1) ศึกษาบริบททั่วไปของบริเวณที่ปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา
- (2) ศึกษาเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชายกว๊านพะเยา โดยเฉพาะบริเวณที่มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา
- (3) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนากว๊านพะเยา
- (4) ไปกำหนดหัวข้อเพื่อใช้สำหรับสนทนากลุ่ม
- (5) นำแบบสัมภาษณ์และหัวข้อสนทนากลุ่มสนใจให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความเหมาะสมหาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขต่อไป
- (6) นำแบบสัมภาษณ์ไปแก้ไขตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จนมีความสมบูรณ์สอดคล้องกับเนื้อหา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- (7) ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้
- (8) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปผลและเสนอแนะ

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์เชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

3.7.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการใช้ค่าทางสถิติหาค่าความถี่เป็นร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ chi-square test กลุ่มตัวอย่างโดยใช้การประมวลข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากชุมชนเป้าหมาย 7 ชุมชน หัวหน้า หรือผู้แทนหน่วยงานเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยาจำนวน 12 หน่วยงานและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวกว๊านพะเยา 150 คน เกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร

3.7.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิดและการสนทนากลุ่มสนใจ เพื่อประมวลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์ชายกว๊านพะเยา